

*Tähti joka loistaa –
opas lapsen itsetuntemuksen
kehityksen tukemiseen*

Sisällysluettelo

<i>Lukijalle</i>	3
<i>Tähdet tutuiksi</i>	4
<i>Tähtien tuntua ja loistetta</i>	6
<i>Loistetta yksilönä ja yhdessä</i>	7
<i>Tähtien perheet</i>	10
<i>Salamavalojen säihkeessä</i>	13
<i>Taiteilevat tähdet</i>	15
<i>Loistavat tähdet</i>	17
<i>Tähtien tuntua ja loistetta</i>	19
<i>Materiaalit</i>	21
<i>Lähteet ja kirjavinkkejä</i>	25

Lukijalle

Opas, jota parhaillaan luet, on rakentunut kahden ammattikorkeakouluopiskelijan toiminnallisen opinnäytetyön pohjalta. Tähti joka loistaa - opas lapsen itsetuntemuksen kehityksen tukemiseen on suunnattu esikouluikäisten parissa toimivien kasvattajien käyttöön. Oppaan teemaksi valitsimme tähdet, sillä mielestämme jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja oman elämänsä tähti.

Oman kehon, ajatusten ja tunteiden tuntemista sekä tiedostamista kutsutaan itsetuntemukseksi. Se on ymmärrystä omasta itsestä ja tavoistamme toimia. (Toivakka & Maasola 2011, 19.) Itsetuntemuksen avulla ihminen oppii huomioimaan myös muut ympärillään, sillä vasta sen jälkeen kun on oppinut kunnioittamaan omia hyviä ja huonompiakin piirteitä itsessään, pystyy asettumaan toisen asemaan (Dunderfelt 2006, 54). Sosiaaliin taitoihin liittyy vahvasti juuri toisten huomioiminen ja ymmärrys käyttäytyä tilanteen vaatimalla tavalla. Tällainen toiminta edesauttaa yhdessä toimimista sekä myönteistä ilmapiiriä. (Salmivalli 2005, 79.) Huhtasen (2005, 8) sanoin ”perhe on lapsen ensimmäinen ihmisryhmä, johon hän yleensä kuuluu ja sopeutuu vaivattomasti” ja sen vuoksi toimintakokonaisuutemme aiheiksi ovat nousseet yksilöllisyys ja perhe.

Opas muodostuu tutustumiskerran lisäksi kuuden toimintakerran kokonaisuudesta, jonka avulla voidaan tukea lapsen itsetuntemuksen kehitystä sekä sosiaalisten taitojen harjoittelua. Oppaan sisältämiä harjoitteita voi käyttää toimintakokonaisuutena tai valita niistä omaan käyttötarkoitukseen sopivimmat harjoitteet. Harjoitteet ovat myös sovellettavissa muidenkin aihealueiden käsittelyyn, eivätkä ne ole sidoksissa välttämättä juuri esikouluikäisiin, vaan niitä voidaan hyödyntää esimerkiksi ikäihmisten tai kehitysvammaisten kanssa toimiessa. Oppaan Pikku Tähtien tarinat sekä kuvitukset ovat omaa käsialaamme.

Toiminnallisen opinnäytetyön kirjallisessa osiossa on perehdytty tarkemmin käsitteisiin itsetuntemus ja sosiaaliset taidot. Opinnäytetyö kokonaisuudessaan on saatavissa osoitteesta theseus.fi, joka on ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto.

Olemme iloisia siitä, että olet kiinnostunut työstämään oppaan sisältämiä harjoitteita lasten parissa ja kirkastamaan heidän loistoaan tähtinä!

Katju Arffman ja Hanna-Mari Valasmo

Lahdessa 10.4.2014

Toimintakertojen rakenne

Sateenvarjon aukaiseminen

Sateenvarjo-laululeikki

Harjoitteet

Pikku Tähdän tarina

Tähtikysymys

Palaute

Loppulaulu

Sateenvarjon sulkeminen

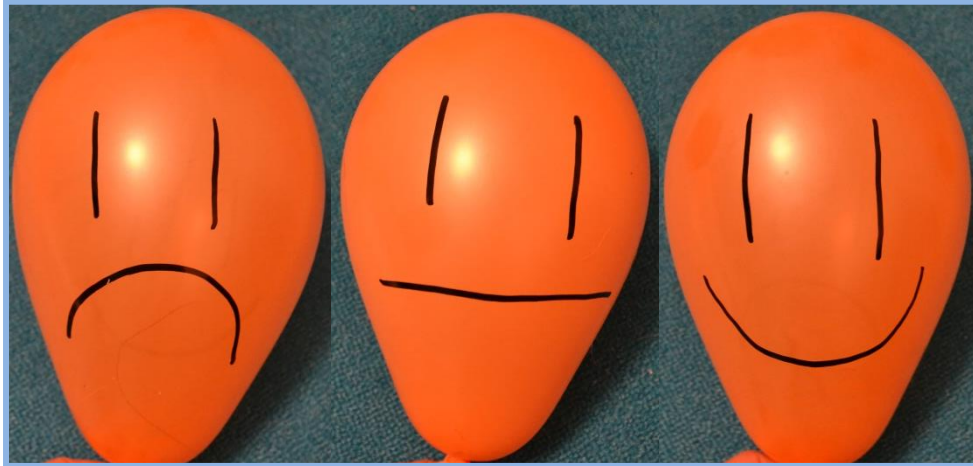
Mikäli kohderyhmä on jo ennestään tuttu, ei tutustumiskertaa välttämättä tarvita. Tutustumiskerran leikkejä voi käyttää muidenkin kertojen yhteydessä halutessaan, mutta jokaisella lapsella tulisi olla oma tähtensä tehtynä ennen toimintakokonaisuuden aloittavaa toimintakertaa Loistetta yksilönä ja yhdessä. Jokainen kuudesta toimintakerrasta sisältää alkutoimet, varsinaiset harjoitteet, Pikku Tähdän tarinan sekä Tähtikysymyksen. Harjoitteet on mahdollista toteuttaa myös pienryhmissä, mikäli aikuisia osallistuu toimintaan useampia. Yksi toimintakerta kestää noin tunnin verran, ryhmän koosta riippuen.

Jokaisen toimintakerran aluksi sateenvarjo avataan ja sen avulla lapsille havainnollistetaan toiminnan alkaminen. Seuraavaksi lauletaan Sateenvarjolaulun ensimmäistä säkeistöä, jonka aikana ohjaaja piilottaa yhden lapsista sateenvarjon alle. Säkeistön loppuksi muut lapset arvaavat, kuka on piilotettuna. Kun kaikki lapset ovat päässeet piilotetuiksi vuorollaan sateenvarjon alle, lauletaan yhdessä Sateenvarjolaulun toinen säkeistö.

Harjoitteisiin kannattaa ohjaajan itsekin heittäytyä varauksetta, sillä omalta mukavuusalueeltaan astuminen edesauttaa myös lasten oppimista ja mukaan lähtemistä. Pikku Tähdän tarina toimii rentouttavana tekijänä ja sille kannattaa varata tila, jossa lapset voivat käydä pitkälleen kuuntelemaan tarinaa. Jokainen tarina liittyy sen kerran teemaan, ja tarinan jälkeen onkin hyvä vielä jäädä pohtimaan sen sisältöä lasten kanssa.

Tähtikysymyksen avulla jokaisen lapsen henkilökohtaiseen tähteen kerätään sellaisia asioita, jotka saavat lapsen hyvälle tuulelle. Vielä toimintakokonaisuuden jälkeenkin tähden pariin voi palata ja pohtia, ovatko jotkut asiat mahdollisesti muuttuneet.

Palautetta kerätään ilmapallojen avulla. Ilmapalloille piirretään kolmenlaisia kasvoja: surunaama kuvaa tyytymättömyyttä, viivanaama tarkoittaa sitä, että oli mukavaa ja hymynaama kuvastaa tyytyväisyyttä toimintakerran kulkuun. Ilmapalloja on reilusti enemmän kuin lapsia, ja ne ripotellaan lattialle. Jokainen lapsi saa vuorollaan ottaa yhden palloista ja tuoda sen ohjaajan pitämään kassiin ja lisäksi lapsi voi myös kertoa, miksi valitsi juuri kyseisen ilmeen.

Palautteenannon jälkeen lauletaan vielä Sateenvarjolaulun kolmas säkeistö, ja lopuksi sateenvarjo suljetaan toimintakerran päättymisen merkiksi.

Sateenvarjolaulu

1. Sateenvarjon alla

on joku piilosalla.

Nimen arvaatkos jo

kuka siellä oikein on?

2. Sateenvarjon alla

ei oo ketään piilosalla.

Piirissämme tässä

kaikki yhdessä läsnä on.

3. Tämä kertamme tässä

on kohta päättymässä.

Onpas lystikästä

ensi kerralla nähdä taas.

Alku- ja loppulaulu lauletaan Peppi Pitkätossun tunnusmusiikin sävelellä

Tähdet tutuiksi

Tällä toimintakerralla ja sen sisältämien harjoitteiden avulla on tarkoituksena tutustumisen kautta luoda avoin ilmapiiri sekä hyvä pohja toimintakokonaisuudelle. Toisena tavoitteena on mahdollistaa lapsille ohjaajiin tutustuminen ja tarjota ohjaajille mahdollisuus tutustua lapsiin. Tarkoituksena on myös päästä havainnoimaan lapsia ja sitä kautta miettiä mahdollisten muutosten tarpeellisuutta tulevia toimintakertojen toteutusta ajatellen.

Nimi ja liike

Tässä leikissä ensimmäinen leikkijä sanoo oman nimensä ja sen jälkeen tekee jonkun liikkeen, esimerkiksi taputtaa käsiään. Tämän jälkeen kaikki muut leikkijät tervehtivät häntä nimellä ja toistavat hänen tekemänsä liikkeen. Tällä tavoin käydään kaikkien nimet läpi vuorotellen.

Ihminen ihmiseen

Aluksi leikkijät jaetaan pareihin. Ohjaaja sanoo jonkin ohjeen, esimerkiksi kyynärpää polveen ja tällöin toinen parista yrittää koskettaa kyynärpäällään toisen polvea. Erilaisia ohjeita annetaan muutaman kerran, ja kun ohjaaja sanoo: ”Ihminen ihmiseen”, parit vaihtuvat. Se, joka jää ilman paria, pääsee antamaan ohjeita.

Minä pidän

Jokainen kertoo vuorotellen nimensä ja jonkin asian, josta pitää, esimerkiksi: ”Olen Mikko ja pidän jalkapallosta”. Tämän jälkeen Mikkoa seuraava henkilö esittelee hänet ja sen jälkeen myös itsensä: ”Tässä on Mikko ja hän pitää jalkapallosta. Minun nimeni on Matti ja pidän jäätelöstä.”

Tähtiaskartelu

Tarvikkeet: Erivärisiä kartonkeja, paperiliimaa, puuvärejä/liituja/tusseja, sakset, mallit tähtiä ja pohjia varten (malleja löytyy oppaan lopusta), tähtiivaaspohja, sinitarraa

Jokaiselle askarrellaan oma tähti. Tähtien pohjat voi leikata valmiiksi tai sitten piirtää muutamia malleja, joiden avulla lapset voivat itse tehdä tähtensä haluamansa värisestä kartongista. Lisäksi voi olla erimallisia pohjia, joihin lapsi piirtää oman kuvansa. Nämä kuvat liimataan tähden keskelle, ja tästä lapsi tunnistaa omansa. Tähdet kiinnitetään sinitarraalla yhteiselle tähtiivaalle, joka voi olla esimerkiksi iso sininen kartonki. Jos joku on saanut nopeammin oman tähtensä valmiiksi, voi hän koristella tähtiivaasta.

Makaronileikki

Makaronit kattilassa -leikissä lapset asettuvat seisomaan tiiviiseen kasaan ja jännittävät itsensä suoriksi. Lapsille kerrotaan, että he ovat makaroneja kattilassa ja kun sinne lisätään vettä ja annetaan kuumeta, vesi alkaa kiehua. Tällöin makaronit alkavat pehmetä eli lapset liikehtivät rennosti ja lopuksi pehmenevät niin, että kaikki kaatuvat lattialle.

Tähtien tuntua ja loistetta

Tällä toimintakerralla ja sen sisältämien harjoitteiden avulla tarkoituksena on jatkaa tutustumista ryhmän kesken sekä selventää lapsille, että kyseessä on useamman toimintakerran kokonaisuus. Tavoitteena on myös saada lapsia miettimään värejä ja materiaaleja monipuolisesti, sekä sitä mitä eri mielikuvia niistä herää.

Pidä puolesi puhtaana

Leikkijät jaetaan kahteen joukkueeseen, ja joukkueet asettuvat vastakkain omille puolilleen. Molemmille joukkueille jaetaan sama määrä hernepusseja. Kun ohjaaja antaa merkin, aletaan siivota omaa puolta heittämällä tai liuttamalla hernepusseja toisten puolelle. Leikkiä voidaan jatkaa jonkin aikaa, ja ajan päätyttyä lasketaan, kuinka monta hernepusseja omalle puolelle on jäänyt. Voittaja on siistimpänä puolensa pitänyt.

Urpon ja Turpon väriarvoituksia

Ohjaaja laulaa Urpon ja Turpon Väriarvoituksia -laulun säkeistöjä (laulun sanat löytyvät oppaan lopusta). Säkeistöjen vihjeiden avulla lasten tulisi arvata, mikä väri on kyseessä, etsiä tilasta jotain sen väristä ja mennä koskettamaan sitä. Jos joku ei keksi arvoitusta, ohjaaja ja kaverit auttavat. Laulu löytyy myös cd:ltä nimeltään Urpon ja Turpon lauluja.

Ryhmien jako

Ryhmien jako suoritetaan laittamalla pussiin kahden värisiä ilmapalloja, sinisiä ja punaisia. Lapset saavat vuorotellen nostaa pussista yhden ilmapallon. Sitten heidän tulee keskenään pohtia, miten heidän täytyy järjestyä kahteen ryhmään pussista nostettujen ilmapallojen perusteella.

Pussileikki

Tarvikkeet: Pussi josta ei näy läpi, esim. kankainen, erimuotoisia ja -tuntuisia pieniä esineitä

Ohjaaja etsii valmiiksi erimuotoisia ja materiaaleiltaan erilaisia esineitä, esimerkiksi kampa, lusikka, helminauha, pieni pehmolelu, leikkiauto, pyykkipoika, mittanauha. Hän laittaa yhden esineen kerrallaan pussiin ja antaa sen lapselle. Lapsi tunnustelee esinettä kädet pussin sisällä, mutta ei saa katsoa sinne tai kertoa, mikä esine on kyseessä. Lapsen tehtävä onkin kuvailla muille pussissa olevaa esinettä, esimerkiksi sen muotoa tai pintaa. Ohjaaja voi auttaa kysymyksillä kuten:

- Onko se kova/pehmeä?   - Onko se sileä/karhea?
- Tuntuuko se kylmältä/lämpimältä?   - Onko se muodoltaan pyöreä/kulmikas?

Kun joku lapsista arvaa, mikä esine on kyseessä, otetaan se pois pussista ja tarkastellaan yhdessä esineen pintaa ja muotoa. Esineitä tulisi olla ainakin yhtä monta kuin lapsiakin, jotta kaikki pääsevät kuvailemaan ainakin kerran.

Noppaleikki

Tarvikkeet: huivi, noppa (nopan teko-ohjeet löytyvät oppaan lopusta), palat, keräysalustat,

Ison nopan jokaisessa sivussa on erituntainen pinta. Lattialle levitetään paloja, joissa on samoja materiaaleja kuin nopan sivuissa on käytetty. Lapsilta kysytään, saako heidän silmänsä peittää, ja niiden lasten, joilta saa luvan, silmät peitetään vuorotellen huivilla. Lapsi heittää silmät heitettynä noppaa ja tunnustelee ”silmluvuksi” tullutta pintaa. Tämän jälkeen hänen pitää löytää samaa materiaalia oleva pala lattialta tunnustelemalla. Jos lapsi löytää oikean palan, saa hän ottaa sen itselleen. Jos arvaa oikein, saa heittää toisen kerran heti uudestaan. Mahdollisella kolmannella oikein arvatulla kerralla vuoro siirtyy kuitenkin jo seuraavalle ja samoin tapahtuu myös, jos lapsi ei arvaa oikein. Haastavuutta leikkiin saa, kun pintoja arvataan kuuloaistin perusteella. Eli pelataan samalla tavalla, mutta tunnustelun sijaan raaputetaan nopan ja palojen pintaa.

Sateenkaarileikki

Tarvikkeet: Sateenkaari, sateenkaaren palat, sinitarraa

Ohjaaja valmistele esimerkiksi aaltopahvista tai ruskeasta kartongista sateenkaaren, jossa on neljä kaarta. Jokaiseen kaaren kirjoitetaan yksi tuntemus: ilo, kylmä, suru, kuuma. Lasten eteen lattialle ripotellaan erivärisiä paperinpaloja. Lapsille kerrotaan, että sateenkaari on tipahtanut ja kaikkien sen kaarten kauniit värit ovat levinneet maahan. Nyt tulisikin yhdessä kerätä sateenkaarelle uudet värit kaaressa lukevan tuntemuksen mukaisesti. Jokainen saa valita lattialta sen värisen palan, joka hänelle kuvastaa kutakin tuntemusta. Tällä tavoin pohditaan lasten kanssa, mikä väri heille symboloi tiettyä tunnetta. Sateenkaaren palat voi kiinnittää sateenkaareen sinitarralla.

Pikku Tähdän tarina

Toimintakerran teemaan liittyvän Pikku Tähdän tarinan voit lukea seuraavalta sivulta. Alla on muutamia kysymyksiä, joiden avulla voidaan käydä keskustelua aiheesta lasten kanssa.

- Mistä huoneesta Pikku Tähdän kotona pidät eniten, miksi?
- Mistä löydät samoja värejä kuin Pikku Tähdän kotona on?
- Miltä Pikku Tähdän kodin eri huoneiden seinät tuntuvat?

Tähtikysymys: Mikä saa sinut iloiseksi?

Tähtien tuntua ja loistetta

Tiedätkös, kuinka pimeään tullessa taivaalle syttyy tuhansia valoja, jotka loistavat kirkkaina kuin timanteista säihkyvimmit. Näitä valoja kutsutaan tähdiksi. Kun oikein tähyilet taivaalle, mielellään kolmantena iltana täydenkuun jälkeen, saatat nähdä taivaalla yhden erityisen pienen, mutta sitäkin kirkkaamman tähden. Se on Pikku Tähti. Oletkos jo kuullut hänestä? Jos et, niin älä huoli. Kerromme hänestä lisää.

Pikku Tähti on yksi tähtitaivaan nuorimmista ja kuuluu vanhaan tähtien sukuun. Hän on utelias lähtemään tutkimusmatkoille, ja Pikku Tähten lempipuhaa onkin seurata ohikiitäviä vanhempia tähtiä.

Pikku Tähti asuu yhdessä perheensä kanssa kaukana tähtitaivaalla, ja hänen kotinsa on aivan erilainen kuin mihin me olemme tottuneet täällä maapallolla. Erikoisen Pikku Tähten kodista tekee se, että siinä ei ole kattoa laisinkaan. Siellä ei myöskään ole lamppuja, sillä mihinkäs loistavat tähdet lisävaloa enää tarvitsisivat. Pikku Tähten kodista voi löytää kaikki sateenkaaren eri sävyt. Mutta mistä löytäisimme Pikku Tähten? Astutaanpa ovesta sisään ja mennään katsomaan.

Ensimmäiseksi saavumme vihreään eteiseen, jossa lattia on kostea kuin sammal ja seinät ovat lehtien peitossa. Oikealla avautuu näkymä olohuoneeseen, jonka seinät heijastavat taivaan sinisen eri sävyjä. Kun jatkamme matkaamme olohuoneen poikki, pääsemme keittiöön. Keittiö onkin lähimpänä aurinkoa ja huomaatteko, kuinka se sen vuoksi hohtaa punaista ja oranssia. Pikku Tähti ei hirveän mielellään viihdy keittiössä, koska siellä on aina niin kuuma. Ei siis ihme, että emme häntä täältä löytäneetkään.

Siirrytäänpä keittiön kirkkaista väreistä ja kuumuudesta eteenpäin ja mennään katsomaan, onko Pikku Tähti omassa huoneessaan. Pikku Tähten huoneeseen astuttaessa tunnelma vaihtuu täysin, sillä siellä vallitsee vaaleat sävyt. Seinät ovat vaaleanpunaiset kuin hattara. Mutta miksi Pikku Tähten huoneessa on niin hämärää? SHHHHH, mutta mitä ihmettä tuo on? Huoneen nurkasta kuuluu tasaista tuhinaa. Kun hiivimme lähemmäs, näkyy pehmeä pilvisänky ja siellähän Pikku Tähti uinuukin sikeästi pilvenreuna peittonaan. Sepäs selittääkin huoneen hämäryyden, sillä eiväthän nukkuvat tähdet loista. Ollaan ihan hiljaa ja annetaan Pikku Tähten jatkaa uniaan ja tutustutaan häneen paremmin seuraavalla kerralla.

Loistetta yksilönä ja yhdessä

Tällä toimintakerralla ja sen sisältämien harjoitteiden avulla tarkoituksena on luoda turvallinen ympäristö, jossa lapsi voi tarkastella itseään yksilönä vertailemalla ominaisuuksiaan muiden ominaisuuksiin. Tavoitteena on myös saada lapsia ymmärtämään, että kaikki ovat yksilöitä ja kaikilla on eroavaisuuksia niin ulkonäössä kuin luonteenpiirteissäkin. Niistä huolimatta voidaan toimia yhdessä kaikkia huomioiden.

Auringonkukka

Ohjaaja sanoo ensin lorua lause kerrallaan ja tekee sen mukaisen liikkeen (loru löytyy oppaan lopusta) Muut toistavat perässä. Viimeinen kohta ”aurionkukka, auringonkukka, auringonkukka” tehdään kaikki yhtä aikaa. Leikkiä voi eri tavoin, esimerkiksi nopeasti, hitaasti, lujaa ääneen, hiiren hiljaa, samalla hyppien, kylmissään tai laiskasti. Ehdotuksia siihen, millä tavoin leikitään, voi kysyä myös lapsilta!

Ryhmien jako

Kangaspussissa on kahdenlaisia kartongin paloja, esimerkiksi kolmioita ja neliöitä. Lapset saavat vuorotellen nostaa pussista yhden palan. Sitten heidän tulee keskenään pohtia, miten heidän täytyy järjestyä kahteen ryhmään pussista nostettujen palojen perusteella.

Mikä muuttui

Alussa yksi lapsista tulee muiden eteen. Muut lapset laittavat silmänsä kiinni, jolloin edessä olevan lapsen vaatetukseen tai asentoon tehdään jokin muutos. Lapsi saa keksiä sen itse tai ohjaaja voi auttaa. Kun muutos on tehty, muut lapset saavat aukaista silmänsä ja yrittää arvata, mikä muuttui. Se, joka arvaa ensimmäisenä, pääsee eteen muuttujaksi. Kaikki lapset saavat olla muuttujan roolissa. Muutoksia voi tehdä vaikka avaamalla paidan vetoketjua, käärimällä hihoja, laittamalla hiukset kiinni, muuttamalla asentoa tai ilmettä.

Muutosten jälkeen pohditaan yhdessä mitä kaikkea voidaan muuttaa ja mitä ei voida muuttaa. Ominaisuuksia, joita voidaan muuttaa, ovat esimerkiksi hiusten pituus sekä kynsien väri. Asioita, joita ei voida muuttaa, ovat muun muassa sormien lukumäärä tai käsien pituus. Voidaan myös pohtia, mitkä asiat muuttuvat elämän aikana, kuten vaikkapa jalan koko.

Peilin edessä tunteita

Jokaiselle lapselle varataan oma peili. Lapset istuvat puolipyörään ohjaajaa vastapäätä, ja ohjaaja sanoo erilaisia lauseita, jotka alkavat sanoin ”miltä sinusta tuntuu kun...”.

Yhdessä lasten kanssa mietitään tunnetta ja sanoitetaan se. Seuraavaksi lapset saavat peilin edessä näyttää kyseisen tunteen, jolloin he itsekin näkevät, miltä näyttävät kyseisessä tunnetilassa. Samalla lapset saavat nähdä muiden lasten tavan ilmaista kyseisen tunteen.

Lauseita voivat olla:

...kun joulupukki tulee?

...kun ilmapallo karkaa?

...kun äiti on vihainen?

...kun on jouluku?

...kun saan lahjan?

...kun olen kipeä?

...kun syön jäätelöä?

...kun olen toiselle ilkeä?

...kun minua halataan?

...kun näen painajaista?

...kun joku huutaa minulle?

...kun joku sanoo minulle
rumasti?

Domino

Ohjaaja aloittaa Dominon ja kertoo itselleen tyypillisen ominaisuuden, esimerkiksi minulla on ruskeat silmät. Tämän jälkeen ryhmästä joku, joka kokee omakseen saman ominaisuuden, ottaa ohjaajan oikeasta kädestä kiinni vasemmalla kädellään ja keksii oikeaan käteensä uuden hänelle tyypillisen ominaisuuden. Näin jatketaan, kunnes kaikki osallistujat ovat piirissä. Viimeisen lenkin eli viimeiseksi mukaan tulleen osallistujan "oikean käden" ja ohjaajan "vasemman käden" on löydettävä jokin yhteinen ominaisuus. Jos joku kertoo sellaisen ominaisuuden, jota kukaan muu ei tunnista omakseen, keksii hän jonkin toisen ominaisuuden, jotta peli etenisi loppuun saakka. Ohjaajat antavat lapsille neuvoja aina tarvittaessa.

Pikku Tähten tarina

Toimintakerran teemaan liittyvän Pikku Tähten tarinan voi lukea seuraavalta sivulta. Alla on muutamia kysymyksiä, joiden avulla voidaan käydä keskustelua aiheesta lasten kanssa.

- Mitä auttaminen tarkoittaa?
- Miten kaveria voisi auttaa?
- Kuka on auttanut kaveria? Millä tavoin?

Tähtikysymys: Missä tunnet olevasi hyvä?

Loistetta yksilönä ja yhdessä

Muistattekos Pikku Tähdän, tuon pienen ja kirkkaan tähden, joka näkyy täydenkuun jälkeen kolmantena iltana? Mutta emmehän me nähneet häntä viimeksi, sillä Pikku Tähti oli nukkumassa ja huoneessa oli niin hämärää.

Pikku Tähti on nimensä mukaisesti vielä aika pieni. Suurimmaksi osaksi se on vielä oranssi, mutta joissain kohdissa alkaa näkyä jo ripaus keltaista, mikä on merkki siitä, että Pikku Tähti alkaa kasvaa isoksi. Aikuiset tähdet kun ovat väriltään kauttaaltaan keltaisia.

Viimeksihän kerroimme, kuinka Pikku Tähti nauttii tutkimusmatkoista. Aina hän ei niitä kuitenkaan ehdi tekemään, sillä Pikku Tähti leikkii myös Ystävänsä kanssa. Ystävä on luonteeltaan hieman arempi eikä niin välitä tutkimusmatkoista. Siispä he pelaavat yhdessä lautapelejä, sillä niistä molemmat nauttivat.

Myös tähtiä, kuten meitä ihmisiäkin, on erilaisia. Pikku Tähdelle ominaista on sen sileä pinta, joka muistuttaa jäätä. Hän myös säihkyy koko ajan, kun taas Pikku Tähdän Ystävä säihkyy aina hetkellisesti. Välillä Ystävänsä pinta on kuin pieni kynttilän liekki ja välillä sen säihke on niin voimakas, että se muistuttaa nuotion valoa. Ystävällä on myös karheampi pinta kuin Pikku Tähdellä, ja senpä vuoksi Ystävä on Pikku Tähteä parempi kiipeilemään. Pikku Tähdän mielestä Ystävänsä taito kiipeillä on mahtava taito, ja häntä hieman harmittaakin, kun ei osaa itse kiipeillä yhtä hyvin. Ystävä taas ihailleen katsoo Pikku Tähdän jatkuvaa säihkettä.

Kerran Pikku Tähti ja Ystävä olivat yhdessä pihalla leikkimässä, kun he huomasivat korkealla tasanteella herkkuaan eli kimmeltäviä jääpuikkoja. Yhdessä he alkoivat kiivetä herkkuja kohti, mutta Pikku Tähti huomasi nopeasti, kuinka hän ei päässyt eteenpäin vaan luisui aina vaan. Ystävä jatkoi kiipeämistä, mutta nopeasti huomasi, että oli niin pimeää, ettei nähnyt, mihin tarttuisi. Ystävä laskeutui alas Pikku Tähdän viereen, ja yhdessä he miettivät, kuinka päästä käsiksi ylhäällä näkyviin herkullisiin jääpuikkoihin. Sittenpä he saivat idean. Pikku Tähti kiipesi siihen asti kun pääsi, ja Ystävä pääsi kiipeämään korkeammalle Pikku Tähdän näyttäessä valoa loisteellaan. Kuinka ollakaan, pian he olivat jo yhdessä alhaalla herkullisen saaliinsa kanssa.

Nyt olette tutustuneet vähän enemmän Pikku Tähteen ja hänen ystävänsä. Jäädään odottamaan, kehen Pikku Tähdän kanssa tutustumme seuraavalla kerralla.

Tähtien perheet

Tällä toimintakerralla ja sen sisältämien harjoitteiden avulla tarkoituksena on, että omien pohdintojensa kautta lapsi muodostaa käsityksen siitä, ketä hänen perheenseensä kuuluu. Sen lisäksi tavoitteena on, että lapsi kuvailee perheenjäseniään aikaisemilla toimintakerroilla läpikäytyjä värejä ja materiaaleja hyödyntäen.

Pikkuiset kultakalat

Lauletaan yhdessä Pikkuiset kultakalat -laulua ja tehdään laulun mukaisia liikkeitä (sanat löytyvät oppaan lopusta). Samoin kuin edellisen toimintakerran Auringonkukka-leikkiä, myös tätä voidaan leikkiä eri tyyleillä.

Virtasen perhe

Jokaiselle lapselle jaetaan yksi rooli Virtasen perheenjäsenistä. Lapset istuvat lattialla piirissä, ja ohjaaja lukee tarinaa Virtasen perheen retkestä sirkukseen (tarina löytyy oppaan lopusta). Jos lapsia on enemmän kuin tarinan rooleja, esimerkiksi elefantteja voi olla useampia. Aina kun lapsi kuulee tarinassa oman roolinsa nimen, hän nousee ylös, hyppää ilmaan ja palaa paikalleen istumaan. Tarinan päätteeksi keskustellaan Virtasen perheestä: keitä heidän perheeseensä kuuluu ja ketä yleensä perheenjäseniksi lasketaan. Voidaan myös muistella edellisen laululeikin kultakalaperhettä, johon kuuluivat kalaäiti ja pikkukalat.

Ryhmään jako

Kangaspussissa on kahdenlaisia nappeja. Lapset saavat vuorotellen nostaa pussista yhden napin. Kun kaikki ovat ottaneet napin, voivat he kuvaila omaansa ja katsoa keillä kaikilla on samanlaiset. Niiden mukaan jakaannutaan kahteen ryhmään.

Nallekortit

Nallekortteja voidaan käyttää keskustelua tukemaan, kun käsitellään esimerkiksi perhelämää. Korttien avulla voidaan edistää myös yksilön itsetuntemusta. Korttien nalleilla on jokaisella erilainen ilme, ja ne tuovat esille erilaisia tunteita ja persoonallisuuspiirteitä.

Kun kaikki ovat kertoneet perheenjäsenensä esimerkiksi nallekorttien avulla, otetaan esille erivärisiä paperin tai kartongin paloja (kannattaa hyödyntää ensimmäisen toimintakerran sateenkaaren palasia). Lasten tulee miettiä, mikä väri kuvastaa hänen perheenjäseniään ja miksi. Väripalojen avulla lapset pääsevät koskemaan eri värejä ja lisäksi he myös pohtivat niitä mielessään. Voidaan käydä keskustelua, miksi juuri kyseinen väri kuvaa kyseistä perheenjäsentä. Mitä kyseinen väri tuo mieleen hänestä?

Pikku Tähdän tarina

Toimintakerran teemaan liittyvän Pikku Tähdän tarinan voit lukea seuraavalta sivulta. Alla on muutamia kysymyksiä, joiden avulla voidaan käydä keskustelua aiheesta lasten kanssa.

- Ketä kuului Pikku Tähdän perheeseen?
- Millaisia oli Pikku Tähdän perheenjäsenet? Millaisia on sinun perheenjäsenet?
- Mitä äitisi, isäsi, siskosi, veljesi ym. saavat tehdä hyvin?

Tähtikysymys: Mitä sellaista teette perheen kesken, joka saa sinut iloiseksi?

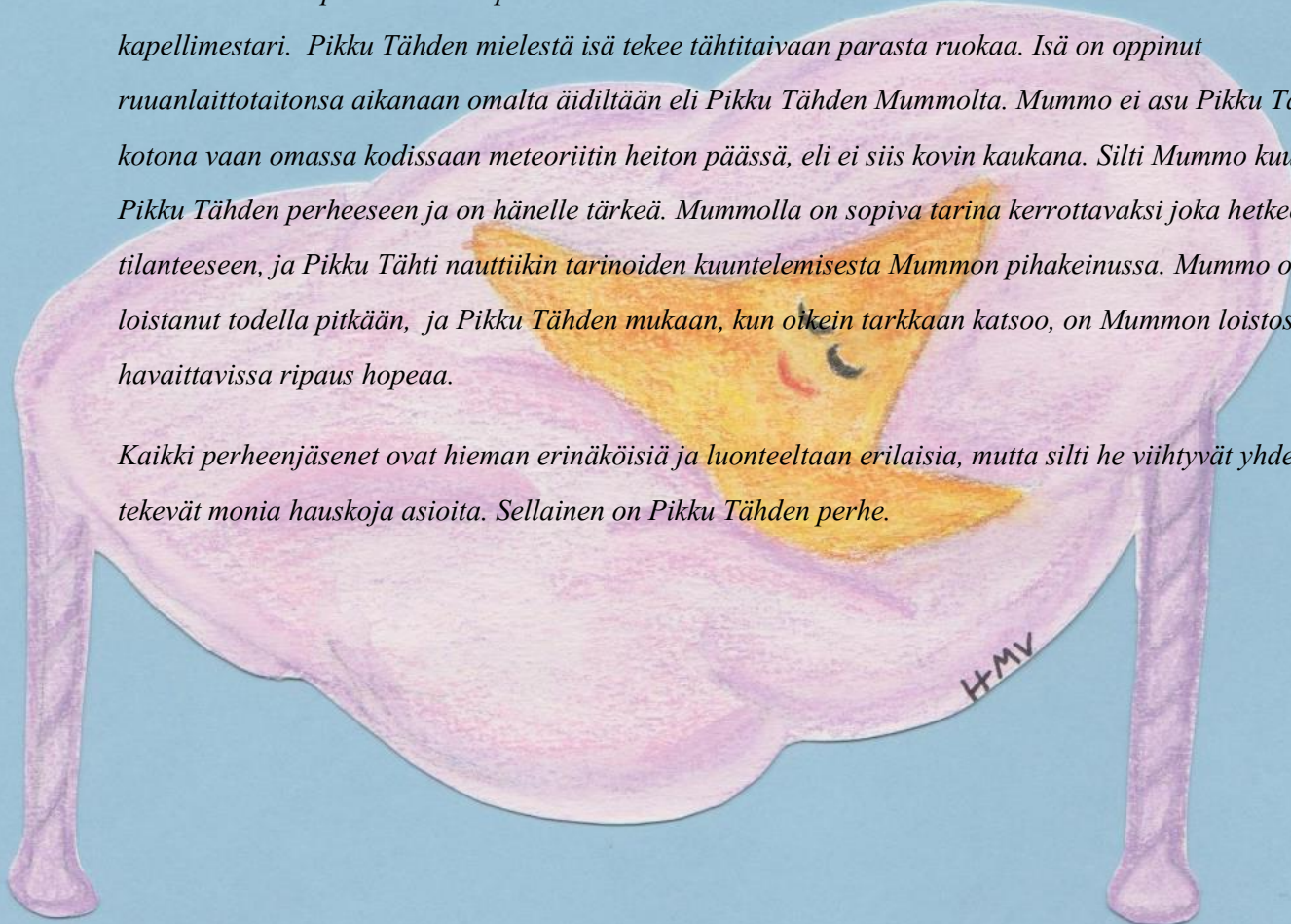
Tähtien perheet

Viime kerralla tutustuimme Pikku Tähdessä Ystävään. Ystävä on Pikku Tähdelle tärkeä. He näkevätkin usein toisiaan, sillä heidän kotinsa sijaitsevat lähekkäin. Olemme jo saaneet tutustua myös Pikku Tähteen ja hänen kotiinsa, mutta eihän hän siellä yksin asu. Ketä muita siellä voisikaan asua, mennään katsomaan.

Astutaanpas ovesta sisään vihreään eteiseen ja siitä siniseen olohuoneeseen. Olohuoneen keskellä on nojatuoli, jossa istuu Pikku Tähdessä äiti. Pikku Tähti onkin kertonut, että hänen äidillään on sametin pehmeä pinta sakaroissaan ja kuinka ihanalta se tuntuukaan, kun äiti silittää illan tullen Pikku Tähdessä poskea. Siihen on hyvä nukahtaa. Kun Pikku Tähdessä on paha mieli, äidin halaus auttaa aina, ja usein äidin vaaleanpunainen hohde saa Pikku Tähdessä suupielet kääntymään hymyyn. Olohuoneessa on myös puolikuun muotoinen pehmeä pilven palanen, joka on keinuva kehto. Siinä nukkuu päivänunillaan Pikku Tähdessä pienen pieni pikkuveli. Pikkuveli on ihana, mutta vaatii äidin huomiota välillä todella paljon, ja se Pikku Tähteä toisinaan harmittaa. Pikku Tähti auttaa äitiään parhaansa mukaan aina kun pystyy. Pikku Tähti odottaa pikkuveljensä kasvavan, ja sitä josko hänestä saisi uuden kaverin tutkimusmatkoilleen.

Mutta mikä on tuo valloittava tuoksu ja mistä se oikein tulee? Lämmin ilma hehkuu olohuoneen puolelle, ja nurkan taakse kurkistaessa huomaamme keittiössä suuren hahmon, joka on Pikku Tähdessä isä. Sielläpä hän onkin kokkailemassa Pikku Tähdessä lempiruokaa. Pikku Tähdessä isällä on kolme kertaa suuremmat sakarit kuin Pikku Tähdessä, ja niistä löytyy paljon voimaa. Vaivattomasti isä jaksaa nostaa yhdellä sakaralla suuren padan liedelle porisemaan heiluttaessaan toista sakaraa musiikin tahtiin kuin kapellimestari. Pikku Tähdessä mielestä isä tekee tähtitaivaan parasta ruokaa. Isä on oppinut ruuanlaittotaitonsa aikanaan omalta äidiltään eli Pikku Tähdessä Mummolta. Mummo ei asu Pikku Tähdessä kotona vaan omassa kodissaan meteoriitin heiton päässä, eli ei siis kovin kaukana. Silti Mummo kuuluu Pikku Tähdessä perheeseen ja on hänelle tärkeä. Mummolle on sopiva tarina kerrottavaksi joka hetken ja tilanteeseen, ja Pikku Tähti nauttiikin tarinoiden kuuntelemisesta Mummon pihakeinussa. Mummo on jo loistanut todella pitkään, ja Pikku Tähdessä mukaan, kun oikein tarkkaan katsoo, on Mummon loistossa havaittavissa ripaus hopeaa.

Kaikki perheenjäsenet ovat hieman erinäköisiä ja luonteeltaan erilaisia, mutta silti he viihtyvät yhdessä ja tekevät monia hauskoja asioita. Sellainen on Pikku Tähdessä perhe.

Salamavalojen säihkeessä

Tällä toimintakerralla tavoitteena on, että lapsi valokuvaa itsensä sekä perheenjäsenensä ympäristöstä löytyviä värejä ja materiaaleja käyttäen. Tavoitteena on myös tarjota lapselle kahdenkeskinen hetki ohjaajan kanssa valokuvaamisen aikana.

Tämän toimintakerran voi toteuttaa monella tapaa. Kannattaakin pohtia, mikä toteutusmuoto sopii ryhmälle ja ajankohdalle. Tässä muutamia ehdotuksia toteutuksesta: Lapset voi yhteisen aloituksen jälkeen päästää vapaasti leikkimään ja ohjaaja käy vuorotellen yhden lapsen kanssa valokuvaamassa. Jos ohjaajia on kaksi, voi toinen heistä pitää ryhmälle yhteistä ja suunniteltua toimintaa, samanaikaisesti kun toinen ohjaaja on valokuvaamassa yhden lapsen kanssa.

Valokuvaaja

Yksi leikkijöistä valitaan valokuvaajaksi. Hän ottaa vuorotellen muita leikkijöitä eli valokuvia kädestä kiinni, pyöräyttää muutaman kerran ympäri ja päästää sitten irti. Valokuvan tulee jäädä siihen asentoon, johon pyöryksen jälkeen pysähtyi. Kuin kaikki valokuvat on otettu, valokuvaaja valitsee, kenen valokuva on mielenkiintoisin, ja hän pääsee uudeksi valokuvaajaksi ja edellinen valokuvaaja siirtyy muiden joukkoon valokuvaksi.

Urpon ja Turpon Valokuvia

Räpähtään yhdessä Urpon ja Turpon vartalontaputteluräppiä, tai vaihtoehtoisesti soitetaan se cd:ltä Urpon ja Turpon lauluja. Tehdään sanojen mukaiset liikkeet (sanat löytyvät liitteenä).

Valokuvaaminen

Lapselle opastetaan valokuvaamisen aluksi kameran käyttöä. Edellisillä toimintakerroilla pohdittuja asioita palautellaan mieleen. Lasta voikin muistuttaa suoraan, kuinka hän on perheenjäseniään kuvaillut. Näin lapsi saa kertausta harjoitteista ja muistutuksen omista pohdinnoistaan. Tämän jälkeen on helpompi lähteä lapsen kanssa valokuvaamaan ympäristöstä löytyviä vastaavaisuuksia lapsen omille perheenjäsenten kuvailuille. Lapsi saa jokaista perheenjäsentä valokuvatessaan etsiä ympäristöstään jotain sen tuntuista kuin on kuvailut kyseisen perheenjäsenen olevan edellisellä toimintakerralla. Näin lapsi saa valokuviin kuvattua omat tuntemuksensa perheenjäsenistään.

Pikku Tähten tarina

Toimintakerran teemaan liittyvän Pikku Tähten tarinan voi lukea seuraavalta sivulta. Alla on muutamia kysymyksiä, joiden avulla voidaan käydä keskustelua aiheesta lasten kanssa.

- Voiko kaikkea valokuvata? Tunnetta?
- Millainen on hyvä valokuva?
- Mitä valokuvilla yleensä tehdään?

Tähtikysymys: *Mistä haluaisit ottaa valokuvan jos voisit? Apukysymys tarvittaessa: Voisiko se olla lempilelusi?*

Salamavalojen säihkeessä

Eräänä päivänä Pikku Tähti oli tuttuun tapaansa seikkailemassa mummolassa. Mummon ulkovarasto on kyllä jännittävä paikka, sillä koskaan ei voi tietää, mitä laatikoista löytyy. Jännitystä seikkailuihin lisää se, että varastossa on pilkkopimeää, mutta onneksi Pikku Tähdän loisteen avulla näkee mihin astua. Varastoa tutkiessa aika vierähtää nopeasti, ja tällä kertaa Pikku Tähdän eteen korkeimmalta hyllyltä tipahti pieni laatikko. Toivottavasti laatikossa ei ole mitään särkyvää! Varovasti Pikku Tähti avasi laatikon ja kurkisti sisälle, ja voi hyvänen aika mikä siellä olikaan: ihka oikea kamera. Voi kunpa se ei olisi mennyt rikki tipahdettuaan hyllyltä. Nopeasti Pikku Tähti riensi Mummon luokse kysymään ohjeita kameran käyttöön.

Mummo vallan yllättyi Pikku Tähdän löydöstä, sillä hän ei ollut muistanutkaan koko kameran olemassaoloa. Aikansa muisteltuaan Mummolle palautui mieleen, kuinka kameraa käytetään, ja hän alkoi ohjeistaa Pikku Tähdelle, mitä mistäkin nappulasta tapahtuu. Innoissaan Pikku Tähti lähti kuvaamaan kaikkea mitä eteen sattui ja otti kuvia satunnaisesti siitä, mihin kamera osoitti sen suurempia mieltimättä. Mummo tuli hänen perässään pihalle ja keskeytti Pikku Tähdän touhuamisen. Mummo kertoi, että ennen kuin ottaa kuvaa, Pikku Tähti voisi miettiä, mitä haluaa kuvassa näkyvän. Kuviin voi nimittäin tallentaa tiettyjä hetkiä, joita voi myöhemmin kuvia katsellessa muistella. Pikku Tähti mietti tarkoin, mitä haluaisi kuvata ja muistella jälkikäteen. Yhtäkkiä hän sen keksi! Mikä voisikaan olla hauskempaa, kuin kuvata isä touhuamassa pihalla tai äiti leipomassa herkuja tai sitä, kun pikkuveli on leikkimässä. Niinpä Pikku Tähti alkoi tuumasta toimeen ja marssi suoraan isän luokse. Isä olikin sopivasti haravoimassa Mummon pihaa tähtiromusta. KLIK! Äiti löytyi kotoa keittiöstä paistamassa lettuja. Siitäkin Pikku Tähti otti kuvan, KLIK! Olohuoneesta Pikku Tähti löysi pikkuveljen kuuntelemasta soittorasiasiaa ja päristelemässä musiikin tahtiin. KLIK! ”Nyt on otettu perheenjäsenistä kuvat, mutta hetkinen aivan kuin jotain uupuisi: Mummo!” Pikku Tähti juoksi Mummon luokse ja pyysi tätä istumaan kanssaan pihakeinuun. Tällä kertaa isä sai toimia valokuvaajana ja ottaa kuvan Pikku Tähdestä ja Mummosta yhdessä. Kuvien teettäminen vie aikansa ja lopputulosta Pikku Tähti jää innolla ja malttamattomana odottamaan.

Taiteilevat tähdet

Tällä toimintakerralla ja sen sisältämien harjoitteiden avulla tavoitteena on, että lapset kokoavat edellisellä kerralla ottamistaan valokuvista ja muusta askartelumateriaalista teokset perheestään viimeisen toimintakerran taidenäyttelyä varten. Tavoitteena on myös askartelun lomassa keskustella lasten kanssa heidän tuotoksistaan ja näiden keskustelujen kautta tehdä yhteenvetoa prosessista.

Askartelu

Tarvikkeet: liimaa, sakset, taustapaperit, puuvärejä, liituja, tusseja, väripaloja (joita on käytetty sateenkaariharjoitteessa), lasten ottamat valokuvat.

Lasten ottamat valokuvat on tälle toimintakerralle tulostettu, ja niistä lapset pääsevät askartelemaan perhekuvaansa. Askartelun taustana on hyvä olla vähintään A3-kokoinen kartonki, johon lapsi saa oman näkemyksensä mukaan asetella valokuvat sekä leikata niitä haluamaansa muotoon. Lisäksi valokuviin liitetään aikaisemmilla toimintakerroilla valitut perheenjäseniä kuvastavat värit. Tässä voi hyödyntää edellisen toimintakerran sateenkaariharjoitteessa käytettyjä väripaloja. Väreillä voi tehdä esimerkiksi kehykset valokuvalle.

Esimerkki lapsen tekemästä taideteoksesta

Taikurin hattu

Ensin ohjaaja on taikuri ja vetää taikurin hatusta erilaisia asioita, esimerkiksi ”vedän hatusta kaniineja”. Tällöin muiden pitää alkaa liikkua ja elehtiä kuin kaniinit. Taikuri voi vaihtua aina muutaman taikomisen jälkeen. Taiottavia asioita voivat esimerkiksi olla lattiamatto, rallikuski, pingviinit tai puu.

Pikku Tähten tarina

Toimintakerran teemaan liittyvän Pikku Tähten tarinan voi lukea seuraavalta sivulta. Alla on muutamia kysymyksiä, joiden avulla voidaan käydä keskustelua aiheesta lasten kanssa.

- Miltä tuntuu kun tietää, että jotain hirmuisen hauskaa on tiedossa?
- Mitä voisi tehdä, jos haluaa oppia jotain uutta?
- Osaavatko äiti ja isä jo kaiken valmiiksi, vai täytyykö heidänkin harjoitella jotain asiaa?

Tähtikysymys: Mitä haluaisin oppia? Apukysymyksenä tarvittaessa: Mitä haluaisin oppia tekemään vielä paremmin?

Taiteilevat tähdet

Ettepä arvaakaan, mitä Pikku Tähdelle tapahtui viime viikolla! Lauantaina Pikku Tähdän vanhemmat pyysivät Pikku Tähdän luoksensa. Isän äänensävy oli samanlainen möreä ja matala kuin silloin kun Pikku Tähti on tehnyt jotain kiellettyä. Arastellen Pikku Tähti lähestyi olohuonetta, jossa hänen vanhempansa olivat. Pikku Tähti istui sohvalle ja odotti, mitä tuleman pitää. Isä nosti sohvan takaa paketin ja pyysi Pikku Tähteä tulemaan paketin luokse ja avaamaan sen. Pikku Tähti oli jännittynyt ja hämillään. Hänen sakaroitaan kihelmöi ja sydämessä tykytti. Pikku Tähti avasi solmun narusta ja raotti laatikonkulmaa kurkistaakseen sisään. Laatikosta näkyi jotain kiiltävää ja pyöreää. Voisiko laatikossa todella olla ne, mitä Pikku Tähti on toivonut jo pitkään? Pikku Tähti tempaisi laatikon kokonaan auki ja kyllä! Siellä ne olivat, uudet ja Pikku Tähdän ikiomat rullaluistimet! Voi kuinka innoissaan Pikku Tähti olikaan. Hän syöksyi halaamaan ja kiittämään vanhempiaan. Pikku Tähdän isä naurahti: "Menitpä lankaan pikkuinen" ja leikkimielisesti kaappasi Pikku Tähdän kainaloonsa. Äiti pakkasi eväät mukaan ja nosti pikkuveljen vaunuihin ja sanoi: "Eiköhän koko perhe lähdetä ulkoilemaan, jotta Pikku Tähti pääsee kokeilemaan uusia rullaluistimiaan."

Pikku Tähti ei meinannut malttaa kävellä luistelupaikalle, sillä niin innoissaan hän oli rullaluistimistaan. Hän pystyi jo kuvittelemaan mielessään, kuinka hän kiittäisi halki tähtitaivaan rullaluistimillaan. Viimein he saapuivat puistoon, jossa oli paljon tilaa ja sen vuoksi turvallista harjoitella rullaluistelua. Pikku Tähti satoi äidin avustuksella rullaluistimet tiukasti jalkaansa sekä laittoi kypärän ja muut suojat päällensä. Pikku Tähti nousi ylös ja potkaisi hurjan alkuvauhdin rullaluistimillaan. Vaan kuinka kävikään? Matka loppui lyhyeen, ja Pikku Tähti pyllähti maahan. Ja itkuhan siinä Pikku Tähdelle tuli. Takamusta jomotti eikä hän voinut ymmärtää, miksi luistelu ei heti sujunut. Isä tuli Pikku Tähdän luokse ja auttoi hänet ylös. Isä totesi, ettei kaikkea voi osata heti ja että harjoitus tekee mestarin. Pikku Tähti näistä isän sanoista rohkaistuneena päätti yrittää uudelleen varovaisemmin kuin ensimmäisellä kerralla. Pikku Tähti potkaisi itsensä vauhtiin varovasti ja liukui paljon pitemmälle kuin ensimmäisellä kerralla. Toinenkin kerta päättyi kuitenkin Pikku Tähdän pyllähdykseen, mutta vauhtia oli tällä kertaa vähemmän eikä sen vuoksi pyllähtäminen sattunut. Tästä pienestä kehityksestään rohkaistuneena Pikku Tähti päätti jatkaa harjoittelua sitkeästi ja tulla hyväksi rullaluistelijaksi.

Loistavat tähdet

Tällä toimintakerralla ja sen sisältämien harjoitteiden avulla tavoitteena on, että lapsi saa esitellä toisille tuotoksensa ja näkemyksensä omasta perheestään. Tällä tavalla lapsi myös kertaa omaa kokemusta perheestään. Tavoitteena on myös harjoitella toisten huomioon ottamista sillä, että kuuntelee muiden esityksiä ja odottaa omaa vuoroaan.

Väripala

Väripala-leikissä leikkijät jaetaan kolmeen ryhmään (kun leikkijöitä on enemmän, voi värienkin määrää lisätä) yksi ryhmä on punaisia, toinen ryhmä on sinisiä ja kolmas ryhmä on keltaisia. Leikkijät istuvat piirissä lattialla istuinalustoilla, joita on yksi vähemmän kuin leikkijöitä. Piirin keskellä olija huutaa ”punaiset”, jolloin kaikki punaiset vaihtavat paikkaa keskenään. Samalla keskellä olija yrittää päästä istumaan jollekin tyhjälle istuinalustalle. Se, joka jää ilman istuinalustaa, jää keskelle. Jos keskellä olija huutaa ”väripala”, kaikki vaihtavat paikkoja keskenään.

Taidenäyttely

Taidenäyttelylle kannattaa varata tila, jossa taideteokset saa esille. Taideteokset voivat olla yhdessä pinossa, josta ohjaaja nostaa satunnaisessa järjestyksessä teokset esille. Näin lapset pääsevät satunnaisessa järjestyksessä esittelemään taideteoksensa perheistään. Ohjaaja voi varautua muistilapulla tukemaan lapsen esittelyä ja tarvittaessa auttaa muistelemaan, miksi lapsi on valinnut tietyn värin perheenjäsenelleen ja miltä perheenjäsen tuntuu.

Tahmeat popcornit

Ensiksi leikkijät seisovat ympyrässä ja ovat pieniä maissinjyviä. Maissinjyvät hyppäävät ringin keskelle eli kattilaan ja jäävät kyykkyyn. Kuumassa kattilassa jyvät alkavat kuumentua ja poksahdella ja lapset pomppia ympäriinsä. Koska popcornit ovat tahmeita, osuessaan toisiinsa ne liimautuvat yhteen ja loppujen lopuksi kaikki ovat yhtä samaa popcornia.

Taidenäyttely on toimintakokonaisuuden viimeinen toimintakerta, joten päätösjuhlan tuntua on ilmassa. Taidenäyttelyihin kuuluu luonnollisesti herkuttelua. Niinpä tällä toimintakerralla lasten kanssa voikin herkutella esimerkiksi teeman mukaisesti popcornilla ja mehulla.

Pikku Tähten tarina

Toimintakerran teemaan liittyvän Pikku Tähten tarinan voi lukea seuraavalta sivulta. Alla on muutamia kysymyksiä, joiden avulla voidaan käydä keskustelua aiheesta lasten kanssa.

- Ketä kutsuisit järjestämiisi juhliin? Ovatko kaikki perheenjäseniä?
- Haluaisitko päästä kaverin juhliin? Kutsuisitko kaverin juhliisi?
- Miltä tuntuu, kun juhlien sankari saa lahjoja?

Tähtikysymys: Mitkä ovat lempijuhlasi? Vaihtoehtoisesti viimeisellä kerralla voi tähtikysymyksen tilalle keksiä jotain erityistä, esimerkiksi lapsi saa valita tarran itselleen tarra-arkista.

Loistavat tähdet

Pikku Tähti ei ole aina loistanut yhtä kirkkaana kuin nykyään. Vuosia sitten se oli vielä kovin himmeä, eikä sen loiste näkynyt kauas. Loistamisen taito on asia, jonka jokainen tähti oppii elämänsä aikana.

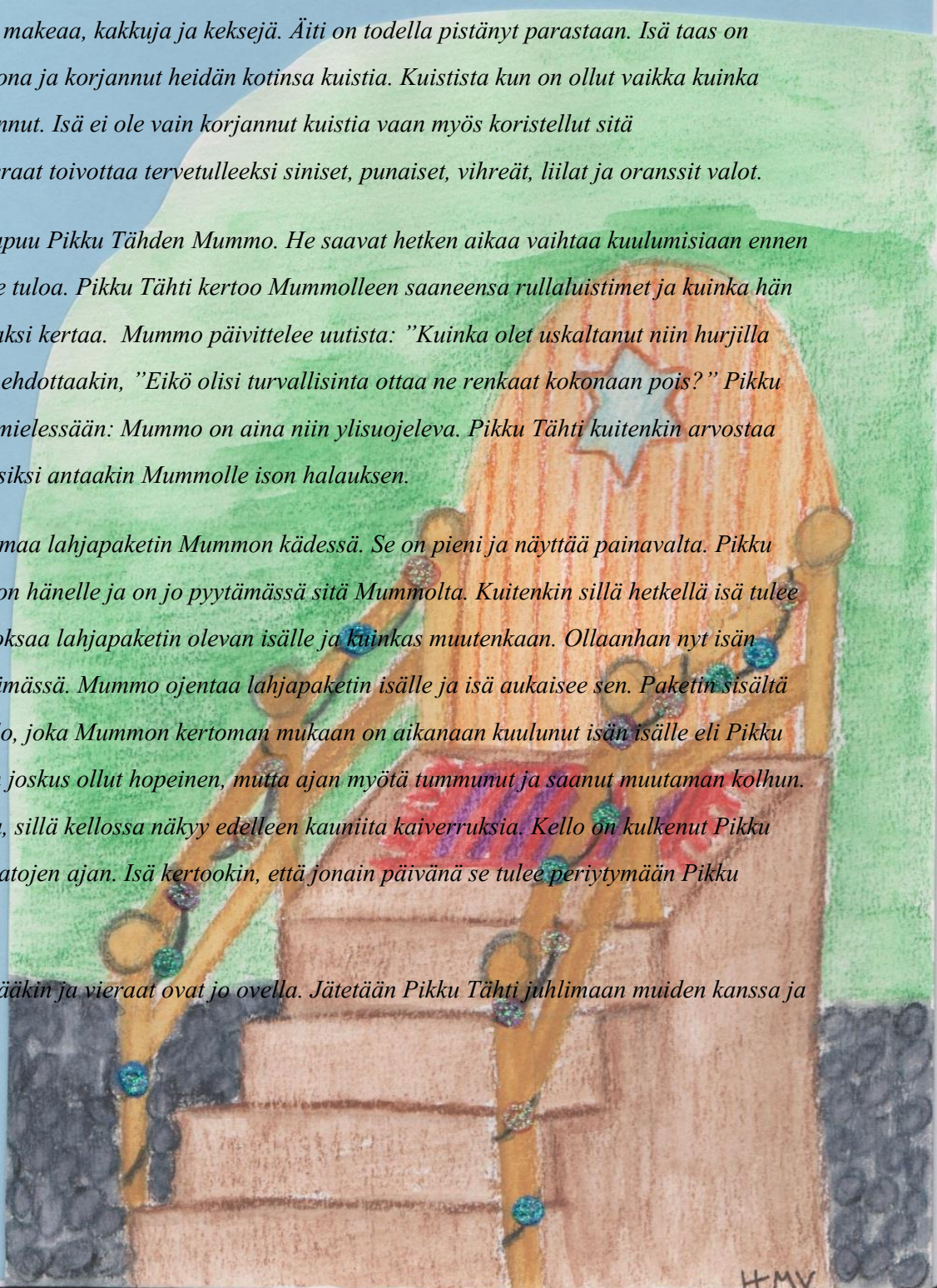
Pikku Tähti tuntee olonsa turvalliseksi, sillä hänellä on perhe ympärillään. Perheessään Pikku Tähti pitää juuri siitä, että kaikki ovat luonteeltaan ja ulkonäöltään erilaisia. Mitä hauskaa siinä nyt olisi, jos kaikki näyttäisivät samalta eivätkä eroaisi mitenkään toisistaan?

Tänään Pikku Tähdellä on jännittävä ilta edessään. Isä täyttää vuosia, ja perhe onkin kutsunut sukulaisia ja ystäviä kylään. Äiti on touhunnut koko päivän keittiössä, ja nyt pöytä notkuu vaikka minkälaisia herkkuja. On suolaista ja makeaa, kakkuja ja keksejä. Äiti on todella pistänyt parastaan. Isä taas on viettänyt koko päivän ulkona ja korjannut heidän kotinsa kuistia. Kuistista kun on ollut vaikka kuinka kauan yksi laudoista irronnut. Isä ei ole vain korjannut kuistia vaan myös koristellut sitä valoköynnöksellä. Nyt vieraat toivottaa tervetulleeksi siniset, punaiset, vihreät, liljat ja oranssit valot.

Ensimmäisenä juhliin saapuu Pikku Tähdessä Mummo. He saavat hetken aikaa vaihtaa kuulumisiaan ennen muiden vieraiden paikalle tuloa. Pikku Tähti kertoo Mummolleen saaneensa rullaluistimet ja kuinka hän niillä oli kaatunut jopa kaksi kertaa. Mummo päivittelee uutista: ”Kuinka olet uskaltanut niin hurjilla vempaimilla liikkua?” ja ehdottaakin, ”Eikö olisi turvallisinta ottaa ne renkaat kokonaan pois?” Pikku Tähti tuhahtaa ja miettii mielessään: Mummo on aina niin ylisuojeleva. Pikku Tähti kuitenkin arvostaa Mummon huolenpitoa ja siksi antaakin Mummolle ison halauksen.

Yhtäkkiä Pikku Tähti huomaa lahjapaketin Mummon kädessä. Se on pieni ja näyttää painavalta. Pikku Tähti luulee, että paketti on hänelle ja on jo pyytämässä sitä Mummolta. Kuitenkin sillä hetkellä isä tulee eteiseen ja Pikku Tähti hoksaa lahjapaketin olevan isälle ja kuinkas muutenkaan. Ollaanhan nyt isän syntymäpäiväjuhliä viettämässä. Mummo ojentaa lahjapaketin isälle ja isä aukaisee sen. Paketin sisältä paljastuu vanha taskukello, joka Mummon kertoman mukaan on aikanaan kuulunut isän isälle eli Pikku Tähdessä vaarille. Kello on joskus ollut hopeinen, mutta ajan myötä tummunut ja saanut muutaman kolhun. Pikku Tähti ihailee kelloa, sillä kellossa näkyy edelleen kauniita kaiveruksia. Kello on kulkenut Pikku Tähdessä suvussa jo vuosisatojen ajan. Isä kertooikin, että jonain päivänä se tulee periytymään Pikku Tähdelle.

Mutta kylläpäis aika rientäkin ja vieraat ovat jo ovella. Jätetään Pikku Tähti juhlimaan muiden kanssa ja jatketaan me omiamme.

Tähtiaskartelun mallit

Urpon ja Turpon Väriarvoituksia

1. Leskenlehti, aurinko, värin arvasitko jo?

Leskenlehti, aurinko, värin arvasitko jo?

Se on keltainen, se on keltainen, se väri on keltainen.

Se on keltainen, se on keltainen, se väri on keltainen.

2. Taivaan merta, mustikkaa, sitä et voi unohtaa.

Taivaan merta, mustikkaa, sitä et voi unohtaa.

Se on sininen, se on sininen, se väri on sininen.

Se on sininen, se on sininen, se väri on sininen.

3. Mansikassa kuononpää, enkä kerro enempää.

Mansikassa kuononpää, enkä kerro enempää.

Se on punainen, se on punainen, se väri on punainen.

Se on punainen, se on punainen, se väri on punainen.

4. Pyöreä ja varsin fiini, ulkomainen appelsiini.

Pyöreä ja varsin fiini, ulkomainen appelsiini.

Se on oranssi, se on oranssi, se väri on oranssi.

Se on oranssi, se on oranssi, se väri on oranssi.

5. Korpinsulka, hiili, noki, värin arvaathan jo toki.

Korpinsulka, hiili, noki, värin arvaathan jo toki.

Se on musta, se on musta, se väri on musta.

Se on musta, se on musta, se väri on musta.

6. Lumilintu, pilvilamma, leluarhun kulmahammas.

Lumilintu, pilvilamma, leluarhun kulmahammas.

Se on valkoinen, se on valkoinen, se väri on valkoinen.

Se on valkoinen, se on valkoinen, se väri on valkoinen.

7. Ruohontupsu, koivun lehti, kesän väri puuhun ehti.

Ruohontupsu, koivun lehti, kesän väri puuhun ehti.

Se on vihreä, se on vihreä, se väri on vihreä.

Se on vihreä, se on vihreä, se väri on vihreä.

8. Hiiren turkki, villasukka, hahtuvainen mummon tukka.

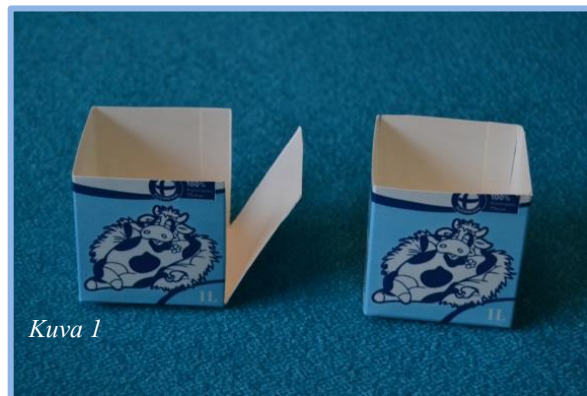
Hiiren turkki, villasukka, hahtuvainen mummon tukka.

Se on harmaa, se on harmaa, se väri on harmaa.

Se on harmaa, se on harmaa, se väri on harmaa.

Noppakuution askarteluohje

Tarvitset kaksi maitopurkin pohjaa. Leikkaa toisesta pohjasta yksi sivu auki (kuva 1). Sen jälkeen maitopurkkien pohjat saa työnnettyä sisäkkäin, jolloin syntyy kuutio (kuva 2). Liimaa avonainen sivu kiinni. Sen jälkeen kuutio on valmis, ja siihen voi liimata erituntuisia pintamateriaaleja. Materiaaleja voi olla esimerkiksi: pumpuli, hiekkapaperi, samettikangas, metalli, aaltopahvi sekä kernikangas. Liimaa samoja materiaaleja kuin noppaan pahvinpalojen päälle, jolloin saat loput osat noppaleikkiin.

Kuva 1

Kuva 2

Auringonkukkaleikki

Miull on jyvä käessäin

Laitetaan käsi suorana eteen.

Se putos maahan

Heilautetaan kättä ja tipautetaan "jyvä" maahan.

Aurinko paisto ja vettä sato

Tehdään ensin kädellä puolikaari, ja sen jälkeen liikutetaan käsiä alhaalta ylös ja heilutellaan sormia kuin sadetta tehden.

Ja se kasvo ja kasvo ja kasvo

Aloitetaan maanrajasta ja näytetään kädellä kolme eri korkeutta.

No mikä se on?

Levitetään kädet ja ollaan hämmästyneitä.

No auringonkukka

Tehdään sama liike uudestaan.

Auringonkukka, auringonkukka, auringonkukka

Pyörähdetään ympäri kerran niin, että ehditään sanoa kolme kertaa auringonkukka ja heilutellaan samalla käsiä.

Pikkuiset kultakalat

Pikkuiset kultakalat lammessa ui

Laitetaan kämmenet yhteen ja liikutellaan niitä kuin kalan pyrstöä.

Pikkuinen kalaäiti huolestui

Laitetaan kädet poskille ja näytetään huolestuneelta.

Uikaa, uikaa, jos osaatte

Laitetaan kämmenet yhteen ja liikutellaan niitä kuin kalan pyrstöä.

ja ne uivat ja uivat sen uskotte

Tehdään sama liike uudestaan.

Hop hop dämpä dämpä hop hop HUI

Hop-kohdassa taputetaan käsillä reisiin ja Dämpä kohdassa taputetaan käsiä yhteen, HUI kohdassa nostetaan kädet ilmaan.

Hop hop dämpä dämpä hop hop HUI

Tehdään sama liike uudestaan.

Hop hop dämpä dämpä hop hop HUI

Tehdään sama liike uudestaan

Ja ne uivat ja uivat sen uskotte

Laitetaan takaisin kämmenet yhteen ja liikutellaan niitä kuin kalan pyrstöä.

Virtasen perhe

Eräänä päivänä ISÄ sanoi: ”Kaupunkiin on tullut sirkus, jospa menisimme katsomaan sitä.” ”Voi kuinka hauskaa”, sanoi LIISA, ”saako koira tulla mukaan?” ”Ei saa”, sanoi ISÄ, ”mutta MAISA ja KALLE saavat tulla mukaan.”

Seuraavana päivänä he kävivät sirkuksessa. ”Voi miten suuria ELEFANTTEJA täällä on”, sanoi LIISA ÄIDILLEEN (pieni tauko lukemisessa). ”Kyllä”, sanoi ÄITI, ”ELEFANTIT ovat kuin jättiläisiä.” ”Näetkö leijonat?” kysyi ISÄ – MAISALTA, ”ne ovat pelottavia”. ”Hyi, kuinka ne karjuvat”, sanoi KALLE. ”Minä pidän enemmän ELEFANTEISTA”, sanoi LIISA. ”Joo, ne ovat hauskoja”, totesivat sekä MAISA että KALLE. ”Mutta koirat pelkäävät ELEFANTTEJA”, sanoi LIISA. Koko perheellä oli hauskaa sirkuksessa.

Kun näytös oli ohi, sanoi ÄITI: ”Nyt LIISA, KALLE ja MAISA saavat mennä vielä kerran katsomaan ELEFANTTEJA.” ISÄ ja ÄITI lähtivät kotiin koiran luo. Niin LIISA, KALLE ja MAISA menivät katsomaan ELEFANTTEJA vielä kerran, sillä ne olivat aivan ylivoimaisia. Iloisina ja tyytyväisinä menivät ensin LIISA ja vähän ajan kuluttua myös KALLE ja MAISA kotiin, missä ÄITI, ISÄ ja koira odottivat heitä ELEFANTTEJA muistellen.

Urpon ja Turpon Valokuvia

On se vähän outoa huvia kun
karhut ottavat valokuvia

Nallet kävelevät ympäriinsä.
Valokuvia-kohdassa pysähdys, tassut
kameraksi silmien eteen ja otetaan kuva.

On se vähän outoa huvia kun
karhut ottavat valokuvia

Toistetaan liikkeit.

Yhdessä kuvassa on korvat
yhdessä on kuono
yhdessä on tassut
yksi on muuten huono

Osoitetaan korvia.
Osoitetaan nenää.
Heilitellaan käsiä.
Huitaistetaan tassut edestä sivulle.

On se vähän outoa huvia kun
karhut ottavat valokuvia

Nallet kävelevät ympäriinsä.
Valokuvia-kohdassa pysähdys, tassut
kameraksi silmien eteen ja otetaan kuva.

On se vähän outoa huvia kun
karhut ottavat valokuvia

Toistetaan liikkeit.

Yhdessä on polvi
yhdessä on hännänpää
yhdessä on napa
eikä mitään enempää

Osoitetaan polvia.
Osoitetaan häntää.
Osoitetaan napaa.
Huitaistetaan tassut edestä sivulle.

Lähteet ja kirjavinukkejä

Dunderfelt, T. 2006. Voimavarana itsetuntemus. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Huhtanen, K., 2005. Sosiaalinen vuorovaikutus perustuu onnistuneeseen kommunikaatioon. Teoksessa Parkkinen, T. & Keskinen, S. (toim.) Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus. Turku: Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 21, 8-20.

Huovi, H. & Perkiö, S. 2011. Urpon ja Turpon lauluja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Nuortennetti. 2014. Liikuntaleikit. Saatavissa:

<http://www.mll.fi/nuortennetti/tukarit/leikkiasema/liikuntaleikit/>

Näkövammaiset lapset ry. 2014. Polttopallo ja peffis - Ulko- ja pallopelit kouluikäisille. Saatavissa:

<http://www.silmatera.fi/nakkarila/koulutielle/kouluikaiset-lapset/ulko-ja-pallopelit/>

Partio. 2009. 1.5.5 Leikit. Saatavissa: http://ohjelma.partio.fi/index.php?title=1.5.5._Leikit

Partio. 2012. Leikkejä ja pelejä. Saatavissa:

http://ohjelma.partio.fi/index.php?title=Leikkej%C3%A4_ja_pelej%C3%A4

PartioWiki. 2012. Auringonkukka. Saatavissa: <http://fi.scoutwiki.org/Auringonkukka>

Pesäpuu Ry. 2014. Korttisarjat ja pelit. Saatavissa:

<http://verkkokauppa.pesapuu.fi/kategoria/4/korttisarjat-ja-pelit>

Salmivalli, C. 2005. Kaverien kanssa, vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Suomen Voimisteluliitto. 2014. Virtasen perhe – leikki. Saatavissa:

<http://voimisteluwiki.svoli.fi/wiki?article=1550>

Terveysnetti. 2014. Pikkuiset kultakalat. Saatavissa:

<http://terveysnetti.turkuamk.fi/perhenetti/liikunnanpositiivisetvaikutukset/pikkuiset.html>

Toivakka, S. & Maasola, M. 2011. Itsetunto kohdalleen! Harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Juva: Bookwell Oy.

MLL. 2014a. Tutustumis-, vuorovaikutus- ja nimileikit. Saatavissa:

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/tutustumisleikit/

MLL. 2014b. Riehumisleikit. Saatavissa: http://www.mll.fi/vanhempainnetti/lasten_leikit/riehumisleikit/

